

S. Rome

Agda Bonde Nilsson

17

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Accm 556

Fröken
F R U E L N A O L S S O N, Stenstorp, 75 år är
född i Bosjöklostrets socken. Hon har i sin ungdom
"tjänat herrskap". Den mest tiden efter sitt äk-
tenskap har hon varit bosatt i Stenstorp.

22.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

556

L A P P S K O T T.

Man hade en föreställning om att lapparna kunde mer än andra män-- att de kunde bruka trolldom och annat rackartyg. Om man efter baket satte ut bakträget avigt mot en vägg, d.v.s. medträgets Lappbotten mot väggen, och en mäniska kom förbiträget, så kunde hon träffskottas av lappskott. Om någon led av en isynnerhet hastigt påkommen åkomma, så förklarades ofta detta vara lappskott. Gick det exempelvis hål på en svulst på ett ben, så var det lappskott.

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

556

33.

D E D Ö D A S S JÄL A R.

Hanna Jönsson trodde, att de dödas
själar befunno sig omkring henne.

De dödas själar.

Hon sade om en död anförvant, att
hon kände på sig, att den döda var hos henne.

LUNDS UNIVERSITETS-
FOLKMINNESARKIV

556

S P Ö K T R O.

=====

4 Y

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

556

BÄCKAHÄSTEN.

Elna Ohssons faster, Hanna Jönsson, Lyby,
hade berättat om bäckahästen. En vinterkväll, då Ringsjön var
härt tillfrusen, kom hon i närheten av sjön. Plötsligt fick hon Bäckahästen.
se en ofantligt lång häst och på hans rygg sutto många männs-
kor i rad efter varandra. Innan Hanna visste ordet av, satt hon
själv på hans rygg längst tillbaka. Hästen sprang långt ut på
sjön, men så med ens började han bliva allt mindre och mindre,
till dess han alldeles försvann, och alla ryttarna funno sig
sittande i en lång rad på isen. Det var bäckahästen, som spelat
dem det sprattet.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

556

S P Ö K T R O.
=====

Elna Olsson berättade om en upplevelse, som hon haft.

Hennes faster bodde hos några släktingar, och en dag, då dessa skulle fara bort, lovade Elna att vara hos henne över natten.

Spöktro.

De lågo i samma säng, Elna vid väggen. Fastern hade förut talat om för Elna, att i det rummet hade hon aldrig någon ro o nättarna, och Elna sade nu, att det skulle vara skojigt, om hon finn ge se något den natten. Fastern stötte bara till henne med armbågen och sade, att hon skulle vara tyst. Just då Elna höll på att somna, stördes hon av att ytterdörren stod helt öppen, så att hon kunde se den blå himlen. Hon tänkte inte på spöken alls, för sådan var hon inte, men hon visste, att om man tittade över axeln på en människa, som var född en söndag och som brukade se kons-

tigheter, så skulle man själv få se något. Och verkligen-- just som hon skulle gå upp för att stänga dörren, fick hon se en underlig skepnad komma tassande över golvet. Det liknade en ljus säck, som fätt ben. Förresten såg det ut som en människa, som dragit en säck över huvudet. Så småningom sonnade Elna, men på morgonen frågade fastern, om hon sett något. Då hon sade nej, svarade fastern: "Lyv nu bara inte får me, utan tala om va du sett!" Elna berättade allt, och fastern svarade: "Ja, sa ja inte de!"

7 9

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

556

VÄTTANNE.

Vätterne bodde under jorden. Där man fann s.k. vättljus, där funnos också vättar. Vattaljus enligt Elna Olsson voro av en fingers längd men knappt så tjocka som ett finger med hål genom, så man kunde sticka in en större synål. Materialet var stenartat och färgen var brun- Vätterne. grå. Elna Olsson mindes, att en gumma talade om, hur vätterne brukade pyssla om hennes lilla lindebarn. En natt vaknade hon och fick se vagga an vid sidan om sängen vara tom. Hon kunde inte vakna riktigt utan låg i halvslummer och såg då vättarna sitta på en pall borta i ett hörn och tvätta barnet. Modern funderade på, vad hon skulle taga sig till, men rätt som det var, kommo vättarna och lade barnet vid hennes fötter. Där tog hon det och lade det i vaggan, och det syntes må väl på alla sätt.

Bryggelöster, Sk.

Innaml. 1928.

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Bonde Nilsson 1928 8
Elna Olson
f. i B. 75 år.

556

G O A N I S S E.

Goanisse bringade lycka till gården. Han skaffade foder till hästarne, och ställde för övrigt om, så att alla djuren trivdes väl. En bonde påstod sig äga en tupp, som lockade goanisse till gården, när han gol. Han talade om detta för en annan bonde, och denne bytte bort en präkrig häst mot tuppen, för att han skulle få goanisse till sin gård.
Goanisse.

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

92

556

H U S B Y G G E.
=====

Om det gnistrade i det hårda och torra träet, då
man högg upp timmer till ett husbygge, så betydde detta, att huset sku
skulle brinna upp en gång.

Husbygge.

v. Skåne

Projektor, Frostad
SÖNDRE UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

10 10.

acc 556

Ber. Fr. Elma Olsen
Stenungsö

M A R A N.
=====

Då en människasov oroligt och andades tungt och det ross
lade i bröstet, reds hon av maran. Hon svettades, mumlade otydliga ord
och gjorde krampaktiga försök att vakna och stiga upp. Det var maran,
som flätade samman hästarnas manar i knutar och flätor, som voro omöj- Maran.
liga att lösa upp. Då svettades djuren och sparkade vilt omkring sig.
Maran kunde slinka in genom hål och sprickor men framför allt genom
nyckelhålet. Därför satte man en plugg i nyckelhålet för att utesätta
maran. För att skydda sig skulle man på kvällen sätta träskorna med kl
klackarna mot sängen-- då kunde inte maran komma upp i sängen. Man
tänkte sig maran som en liten underlig otäck varelse, som satte sig på
den sovandes bröst och tryckte och försökte taga bort andan.

4
11/.

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

556

F Ö R L O S S N I N G.
=====

För att en kvinna skulle få lätta barnsängar, skulle hon skaffa sig en fölahamn. (Fölahamn=Fosterhinnan, som låg omkring ett föl, då det föddes). Denna skulle hon spänna upp Förlossning och göra ett tillräckligt stort hål där i och så krypa genom detta.

B A R N S Ä N G S K V I N N A.

Senast sex veckor efter barnets födelse skulle modern gå i kyrke. Under de sex veckorna fick hon ej gå ut ell Barnsängs- eller göra besök. Stundom kunde hon ju bliva tvungen att gå ut, exempel kvinna. empelvis för att titta reda på något av de andra barnen, som sprungit ut på vägen. Om någon annan kvinna då fick se henne, blev denna sjuk och fick allt möjligt ont.

556

Skåne.

Frosta härad.

Bosjöklusters s:n.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

556

F R U E L N A O L S S O N, Stenstorp,

B O S J Ö K L O S T E R.

Insamlat sommaren 1928 av Bonde Nilsson.

22. sid.

556

F O L K M E D I C I N.
=====

Man skulle taga mjölk av ett enfärgat sto. Det
var bra mot allt möjligt ont-- isynnerhet kikhusta.

Vattnet, som man tvättat den döde i, var bra mot Folkme-
barnsjukdomar-- isynnerhet skäver. Barnet skulle tvättas i vattnet, och dicin.
så skulle man läsa en bön.

Den som led av någon åkomma brukade man taga med
till en död. Man strök med den dödes hand över det sjuka stället, så
skulle det bli bra. Elna Olsson hade själv genomgått en sådan kur. Hon
hade under sin barndom lidit av en ögonsjukdom, och för denna fördes h
on till en död, där man behandlade henne på ovan beskrivna sätt. Hon
blev just inte bättre därav.

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

556

F O L K M E D I C I N.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

14 / 4
2.

556

Midsommaraftron skulle man plocka nio slags örter. Genom att koka dessa
fick man en mycket bra läke- och sjukdomsdryck.

H
15 /5

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

556

T Y D O R O M F R A M T I D E N .
=====

På nyårsmorgonen, då månen lyste, skulle man gå ut
och sätta sig. Så skulle man lägga psalmboken med ryggen mot handflata Tydor
an. Kom då en psalm upp, som handlade om död och begravning, så skulle om
vederbörande dö innan årets slut, handlade den om bröllop, skulle han framtiden.
bliva gift o.s.v.

16 / 6.

LUNDs UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

556

O M H Ä X O R.
=====

Om hästarne, som drogo likvagnen till kyrkan vid en b
begravning, stannade, så hade den döda i livstiden varit en häxa.

Häxor.

En gammal man sade, då han låg sjuk: "Låt inte mina
hästar draga mig till graven, för de voro spända för min gamla svärmore
då hon skulle begravas, och då stannade de. Hon hade alltså varit en h
häxa, och den gamle mannen ville inte riskera att bli tagen för något
liknande.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

17/7

556

D O P.
=====

Man skulle låta döpa ett barn så fort som möjligt, ty det å
ansågs vara en hedning, innan det döpts. Man trodde, att om ett barn Dop.
dog odöpt, skulle inte endast barnet bliva osaligt utan även dess för
äldrar.

18/8

556

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

B A K N I N G.
=====

Innan man började elda i bakugnen, skulle man läsa
böner för att avvända eldfara och för att brödet skulle bli bra. Bakning.

1919.

556

S Å D D.
=====

Av de i regel fyra sorterna bröd, som man bakade till jul, skulle man av det sura taga en kaka undan och gömma över vintern. Då vårarbetet började, skulle hästarne hava denna för att bli starka och friska.

Sädd.

LUNDs UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

20
Lb

556

DÖD OCH BEGRAVNING.

Om en uggla satte sig på taket, skulle
en person snart dö i det huset.

Död och
begravning.

Man brukade lägga en psalmbok under den
dödes haka och en sax på bröstet. Saxen eller stålet skulle skydda
den döde mot onda makter.

2121.

556

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

M I D S O M M A R.
=====

I Elna Olssöns uppväxtår fick inte ungdomen var-
ra ute och roa sig så ofta. Man visste egentligen endast om en
högtid, då man var fri rikligt, och det var vid midsommar. Då Midsommar.
samlades ungdomen midsommarafhton vid någon korsväg eller en annan
öppen slät plats, och där restes ofta majstång, vilken pryddes
med kransar och blommor. Man dansade och roade sig hela midsomm-
arnatten.

LUND S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

22 22

556

K L O K A.
=====

Lind i Stanstorp kom till ett hus en
gång för att se om en sjuk. Lind gick flera gånger om-
kring huset, sen sade han: "Gräv en grop kring huset, så
bler de bra".

Kloka.